

Skygarden Seoul. Foto: MVRDV (c) Ossip van Duivenbode

Bouwen aan de groene stad van de toekomst

Stedenbouwkundige Winy Maas spreekt in Eindhoven over verdichting, openbare ruimte en de vergroeningsopgave van de stad

Op 24 oktober 2018 gaf architect Winy Maas tijdens de negendaagse Dutch Design Week (DDW) in het VDMA-complex te Eindhoven zijn visie op de toekomst van de stad. De lichtstad staat voor een grote uitdaging: klimaatverandering, verdichten en vergroenen. Maas, die als hoogleraar verbonden is aan de TU Delft en als supervisor betrokken is bij de ontwikkeling van de Eindhovense binnenstad, ging in op de vraag: wat betekent dit voor de stad Eindhoven en voor andere steden? *'Everything is urbanism. Therefore urbanism is incredibly cool.'*

Auteur: Guus van Rijswijk

Begin februari 2018 was Winy Maas, medeoprichter van het Rotterdamse architectenbureau MVRDV, te gast in het tv-programma De Wereld Draait Door. Daar filosofeerde hij over zijn visie op de steden van de toekomst, wanneer de aarde tien miljard mensen moet zien te herbergen. Driekwart van dat aantal zal tegen die tijd in steden wonen. Hij vertelde DWDD-presentator Matthijs van Nieuwkerk

over de noodzaak van *the green dip*: de stad moet de natuur omarmen. Dus geen kaal beton meer, maar elk oppervlak beplanten en bebouwing door planten laten overwoekeren. 'Daken, gevels, terrassen, pleinen en openbare ruimtes moeten worden voorzien van een groene laag.' Het zou moeten leiden tot een nieuw soort gevels, daken, bestrating en leefklimaat, aldus Maas. Zijn presentatie in de

voormalige luciferfabriek VDMA borduurde voort op deze ideeën: 'Ik droom ervan dat we op daken kunnen leven.'

Collectieve huiskamer

Het is ruim na de aanvangstijd van twee uur als Yasin Torunoglu voor het eerst de afgeladen zaal in het VDMA-gebouw toespreekt. De Eindhovense

wethouder van onder meer ruimtelijke ordening lijkt ietwat overrompeld door de overweldigende opkomst van zo'n 150 belangstellenden, die op de lezing van Winy Maas zijn afgekomen. Onderwerp is de drastische verandering van Eindhoven, dat onder leiding van architect Winy Maas investeert in meer groen en hoogbouw. Torunoglu: 'De bin-

WINY MAAS: 'EINDHOVEN WORDT NOG COOLER'

Winy Maas (Schijndel, 1959) is door de gemeente Eindhoven benoemd tot supervisor binnenstad. 'Die rol houdt in dat hij adviseert over alle grote ruimtelijke plannen in de binnenstad en de samenhang daartussen. Dat gaat over architectuur, stedenbouw en openbare ruimte', aldus de gemeente op haar website. Met zijn academische denktank the Why-Factory (gerund door de TU Delft en MVRDV) doet Maas onderzoek naar de toekomst van steden. Met de aanstelling van Maas als supervisor wil de gemeente 'een kwaliteitsslag maken naar een aangenaam verblijfsklimaat met allure'. De uitdaging daarbij is om iedereen in de stad hierbij te betrekken.

'De afgelopen jaren ontwikkelden de High Tech Campus en de campus van de TU/e zich tot aansprekende gebieden om te werken en te verblijven. Net als het oude Philips-terrein Strijp-S. In vergelijking daarmee bleef het Eindhovense stadscentrum bij die ontwikkelingen en de economische groeispurt van de regio een beetje achter. Afgezien van het TU/e-terrein verdween de hightech-bedrijvigheid die het gezicht van de stad bepaalt eigenlijk naar de randen van de stad. Dat Eindhoven één van de internationale hightech-hotspots van de wereld in, is voor bewoners en bezoekers in de binnenstad niet echt merkbaar', stelt de gemeente. Eindhoven wil de binnenstad ontwikkelen tot een centrum dat de concurrentie aankan met andere attractieve centra in de wereld. 'Uiteraard met een eigen identiteit, passend bij de schaal van de stad. Een manier om dat te bereiken, is het verder verdichten (via hoogbouw, transformatie en bijvoorbeeld de aanleg van binnenhoven) en veraangenamen van de binnenstad voor iedereen: Eindhovenaren, bezoekers en mensen die er werken. Meer groen en water, meer levendigheid, meer mogelijkheden voor ontmoeting en meer beleving.'

Bron: gemeente Eindhoven / MVRDV

Skygarden Seoul. Foto: MVRDV (c) Ossip van Duivenbode

nenstad is als een collectieve huiskamer van ons allemaal. Ik denk dat de grote verbouwing die ons de komende tien jaar te wachten staat, alleen maar succesvol kan zijn als die ook van ons allemaal is. Als we een perspectief hebben, weten waar we met zijn allen naartoe gaan, weet ik zeker dat we dat samen kunnen doorstaan.'

Stedenbouw en klimaatverandering

Vervolgens ontvouwt Winy Maas zijn oplossingen voor de steden van de toekomst, toegespitst op Eindhoven. In een jachtig tempo vuurt hij in het Engels de meest wilde ideeën af op zijn toehoorders, die het allemaal in verwondering lijken te aanschouwen. Hij behandelt zijn thema's kort, stevast gevolgd door de afsluiter 'What's next?' Maas: 'Stedenbouw is zo urgent. Er zijn zoveel vragen vandaag de dag. Niet alleen hier, maar overal. Klimaatverandering is overal gaande en een steeds serieuzer verschijnsel om rekening mee te houden. Maar ook: bevolkingsgroei, een enorme groei van de consumptie van ruimte, zuurstof, water en energie waar we mee om zullen moeten gaan. What's next?'

Betonnen draak

Volgens Maas is een stedelijke agenda dan ook hoognodig. 'We denken na over de toekomst, maar in de tussentijd moet je een nieuwe straat bouwen en bomen planten.' Hij laat de zaal enkele voorbeelden zien van steden en de manier waarop ze omgaan met verdichting. 'Neem nou Seoul in Zuid-Korea. Een typisch Aziatische, grijze, einde-

loze, kolossale stad met 25 miljoen inwoners. Wat kun je daar doen aan de monotonie?' Enkele foto's komen voorbij van het stadhuis, een snelweg en het parlamentsgebouw, waar resultaat is geboekt met een groenere omgeving. Een brug bij het centraal station dient als voorbeeld. 'Die brug was een betonnen draak uit de jaren zeventig, alleen omgeven door wegverkeer. Hoe kun je die omgeving vergroenen en daar iets moois ontwerpen in een stevige ondergrond? We konden het niet met een jungle bedekken; dat was te duur.' De oplossing werd gevonden door bomen in potten in de grond te plaatsen. 'Alle soorten hebben een ander type pot nodig met hun eigen uitrusting en voedingsbronnen. Neem nou de *Ginkgo biloba*: die is eigenlijk heel mooi zo, omgeven door wat rotsen en water.'

Plantendorp

Vervolgens komt het 'arboretumproject' in Seoul ter sprake. 'We hebben het plan bedacht om alle specifieke plantensoorten, die zijn ontwikkeld door de universiteit van Seoul, te selecteren en de ruimte te geven. Zet ze in alfabetische volgorde en plaats ze in de openbare ruimte.' Bij die onderneming komt ieder gebouw van pas: elk toilet, elk café, elke bloemenwinkel of bibliotheek maakt deel uit van de beplantingsoperatie. 'Zo wordt het een plantendorp. Daarbij kun je ook nog verlichting toepassen.' Ook de technologie die achter zo'n project kan schuilgaan, is fascinerend, aldus Maas. 'In Korea kan het -30 en +40 graden Celsius worden. Om de planten in potten te laten overleven,

Skygarden Seoul. Foto: MVRDV (c) Ossip van Duivenbode

zijn verkoeling, verwarming, water en monitoring nodig.' Er komen opnieuw verschillende dia's voorbij van vergroende, stedelijke plekken op bruggen en in straten. 'Het ziet eruit als één grote collectie van prachtige planten.' Een brug vervult op die manier een soort 'dragende functie', vertelt hij. 'Dat moeten we bij verstedelijking uitzoeken: welk element kan een boodschap uitdragen?'

'Erger dan Dublin of Ouagadougou'

Terug naar Eindhoven. Het centrum is klein en pindavormig en met een gemiddelde hoogte van 17,5

meter laag ten opzichte van andere Nederlandse en Europese steden. Het heeft een relatief lage dichtheid (1,3 *floor to area ratio*). Ook is het dunbevolkt (6008 inwoners per km²) en wonen er gemiddeld jonge mensen (de gemiddelde leeftijd is 31 jaar). Erg groen is de stad momenteel niet: Eindhoven heeft 8,3 procent openbaar groen oppervlak en circa 1675 bomen. 'Dat is treurig', zegt Maas. 'Nog erger dan Dublin of Ouagadougou, de hoofdstad van Burkina Faso.' Ook is de Noord-Brabantse stad niet waterproof en niet erg gemengd, zo blijkt. Eindhoven heeft verschillende

doelstellingen en ambities. Eén daarvan: in de toekomst moet *downtown* Eindhoven uitgroeien naar een binnenstad met meer dan 95 procent groen. *What's next?*

Stratumseindeloos

Eindhoven staat aan de vooravond van forse veranderingen. De komende tien jaar krijgt de stad te maken met 20.000 nieuwe inwoners. Dit houdt in dat er 10.000 nieuwe wooneenheden bij moeten komen met een oppervlakte van in totaal 1 miljoen vierkante meter. Dat betekent verschillende nieuwe woontorens. Als startpunt voor de verdichtingsvisie mochten studenten ideeën opperen voor de binnenstad, vertelt Maas. Eén van de ideeën is om de typisch Eindhovense 'iconische' gebouwen meer aandacht te geven. 'Het zou toch beter zijn om een gebouw als het Evoluon in de binnenstad te hebben. Of we geven het Evoluon een soort zusje, een groot soortgelijk gebouw bij het Stratumseind. Dat wordt dan een soort "Stratumseindeloos". Een ander idee is om het station te vergroten en te verhogen. 'Dan krijg je een fantastisch uitzicht over al die nieuwe initiatieven die de stad gaat bieden.'

Eindhovense laag

Een onderdeel van de Eindhovense aanpak die Maas voorstelt, is een 'Eindhovense laag' van 17 meter hoogte, waarbij platte daken en binnenplaatsen een rol kunnen spelen. 'In Eindhoven is 80 procent van de daken plat. Dat biedt mogelijkheden. Op een nieuw gebouw kun je een groen dak aanleggen met een trap en een park waar je kunt rondlopen. En je kunt het idee nog verder doortrekken, door met verschillende programma's het landschap op het dak te activeren.' De hele torencollectie kan volgens Maas verschillende kwaliteiten bieden, zoals mogelijkheden voor wind- en zonne-energie. 'Door te spelen met verschillende materialen en herkenbaarheid, krijgt iedere toren een uniek uiterlijk. Misschien wil je straks niet meer in Nuenen wonen, maar in de natuur op het torendak.'

Nationaal Park Eindhoven

Onderdeel van de operatie is de vergroening of *greenification* van Eindhoven. 'Eindhoven is niet zo groen. Zelfs de Dommel is niet altijd zo aange-naam.' Vergeleken met andere steden is Eindhoven een ramp om dit gebrek aan groen naar je hand te zetten, zo blijkt. 'Wat zou het karakter van deze groene stad moeten zijn? Jullie hebben schitterende natuur in de omgeving; waarom niet in het stadscentrum? Stel je voor dat je in de Dommel wilt zwemmen en de binnenstad er zo uit komt te zien,' zegt Maas, terwijl er foto's vertoond worden

Winy Maas. Foto: ©Barbra Verbij

Skygarden Seoul. Foto: MVRDV (c) Ossip van Duivenbode

van de Vestdijk, het Wilhelminaplein en de Demer, met groen overwoekerd. 'Er zijn genoeg plaatsen waar we al kunnen starten met vergroenen. Het gebeurt nu al met de Vestdijk, met de plaza's, met de binnenplaatsen, de daken, de muren, nieuwe gebouwen. Misschien kunnen we een "Nationaal Park Eindhoven" overwegen. Dat moet nieuwe beplanting krijgen, meer biodiversiteit, energiepro-

Skygarden Seoul by night. Foto: MVRDV (c) Ossip van Duivenbode

ductie, watervoorraad, verbetering van de luchtkwaliteit, een verkoelend effect en ruimte voor recreatie, vrije tijd en nieuwe banen. Daar gaat deze operatie over.'

Tropisch bos

Wat zijn de effecten van deze vergroeningsoperatie? 'De stad krijgt meer verbinding, wordt gezon-

der en gezelliger, toegankelijker, schoner, koeler, energieproductiever. Verder komt er een strategie voor waterberging voor de afvoer van piekbuien in de openbare ruimte en waterretentie op de daken, waardoor er een "stedelijke spons" ontstaat.' Aan het slot komt Maas, hardop denkend, nog met een uitdagend idee voor de volgende Design Week: 'We maken een groendak met zonnepanelen. Dan moet ik een afstand aanhouden van ongeveer 7 à 8 meter vanwege de temperatuur van 85 graden. Dan krijg je eigenlijk een soort kunstmatig tropisch bos. Hoe ga ik dat doen? Dat laat ik volgend jaar zien.'

Skygarden Seoul. Foto: MVRDV (c) Ossip van Duivenbode

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/article/28178/bouwen-aan-de-groene-stad-van-de-toekomst